

**ieders
stem
telt**
OKTOBER 2024

Memorandum

lokale verkiezingen Turnhout 2024

8 werken voor het lokale bestuur,
omdat iedere Turnhoutenaar telt!

Inleiding

Voldoende inkomen, een goed dak boven je hoofd, een betaalbare energiefactuur, haalbare dokterskosten, een toegankelijk eerstelijnsaanbod, gelijke onderwijskansen, een goede dienstverlening, een passende tewerkstelling, een vlotte toegang tot cultuur en vrije tijd, een samenleving zonder discriminatie, Dat zijn de dagelijkse bekommernissen en noden van mensen en gezinnen die het moeilijk hebben in onze stad.

Mensen in maatschappelijk kwetsbare posities ervaren helaas nog te vaak onrecht. In de aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen die plaatsvinden op 13 oktober 2024 bundelen we onze krachten en zetten we de stem van onze meest kwetsbare inwoners kracht bij.

En hoewel belangrijke bevoegdheden voor armoedebestrijding zich op Vlaams en federaal niveau bevinden, beschikken de gemeenten over heel wat hefboomen om het leven van mensen in armoede te verbeteren. Bovendien vormen gemeenten, met hun buurten en wijken, het meest nabije bestuursniveau. Nergens kan beleidsparticipatie door en versterking van mensen beter gerealiseerd worden.

De voorbije jaren heeft het gemeentebestuur, o.a. via een 'Plan Armoede', getracht werk te maken van de bestrijding van de armoede in Turnhout. Toch blijven de armoedecijfers in onze stad dramatisch hoog. In 2023 telde onze stad net geen 1.000 leefloners, 26,8% van de Turnhoutse kinderen groeit op in een gezin dat de eindjes niet aan elkaar kan knopen, zo'n 2.378 Turnhoutse gezinnen staan op de wachtlijst voor een sociale woning, we telden nog nooit zoveel dak- en thuislozen in onze regio,

Daarom kunnen we ons niet voorstellen dat de armoedeproblematiek geen centraal thema zou zijn in de programma's van de politieke partijen en later in een ambitieus bestuursakkoord. Daarom vinden wij het belangrijk om onze stem te laten horen en de lokale beleidsmakers te (blijven) stimuleren om de armoede in onze stad te bestrijden. Wij zijn ervan overtuigd dat een lokale aanpak echt het verschil kan maken. Daarom vragen wij aan de lokale politici om WERK te maken van onze 8 beleidsprioriteiten.

Dit memorandum kwam tot stand in samenwerking met volgende partners:

Inhoud

1.	WONEN	4
1.1.	Sociale huisvesting	4
1.2.	Private huurmarkt	6
1.3.	Dak- en thuisloosheid	8
2.	INKOMEN	9
3.	OPGROEIEN EN ONDERWIJS	11
4.	WERK EN ACTIVERING	13
5.	GEZONDHEIDSZORG	15
6.	CULTUUR EN VRIJE TIJD	17
7.	DIENTVERLENING	18
7.1.	Toegankelijke dienstverlening en digitalisering	18
7.2.	Asiel, migratie en vreemdelingenrecht	19
8.	BELEIDSPARTICIPATIE	20

Inkomen en huisvesting zijn doorslaggevend om uit armoede te geraken. Het vinden van een kwaliteitsvolle en betaalbare woning is voor mensen met een beperkt inkomen echter geen evidentie. Het aantal betaalbare huurwoningen is schaars. Geschikte woningen gaan vaak aan hun neus voorbij omdat anderen betere papieren kunnen voorleggen of omdat ze botsen op vooroordelen of discriminatie. Vaak rest hen niets anders dan in te gaan op de eerste woning die hen effectief wordt aangeboden, ook al is die teduur of van slechte kwaliteit. Mensen in kwetsbare posities voelen zich vaak gedwongen om te kiezen tussen dit of de straat.

We kunnen pas spreken van een rechtvaardig woonbeleid wanneer iedereen kan beschikken over een passende woning van goede kwaliteit, in een behoorlijke woonomgeving, tegen een betaalbare prijs, met woonzekerheid.

1.1. Sociale huisvesting

Sociale huur is een uitstekende armoedemaatregel: het armoederisico van een sociale huurder daalt met 40%. Sociale huur biedt een antwoord op de wooncrisis omwille van de woonzekerheid, betaalbaarheid, toegankelijkheid en woonkwaliteit.

Einde 2023 leefden 1.195 Turnhoutse gezinnen in een sociale woning, 2.378 Turnhoutse gezinnen wachtten nog op een toewijzing (cijfers De Ark, einde 2023). Dit maakt het noodzakelijk om ook de volgende jaren in samenwerking met woonmaatschappij De Woonboog blijvend te investeren in de uitbreiding van het aantal sociale huurwoningen van goede kwaliteit.

- ✓ Wij vragen dan ook om lokaal in te zetten op een **ambitieuzer groeipad**. Nu de hervorming van de verschillende huisvestingsmaatschappijen en SVK een feit is, moeten we streven naar **een significante stijging van het aantal extra sociale huurwoningen** per jaar (min. 3%) binnen het werkingsgebied.

- ✓ We juichen toe dat de stad Turnhout een **woonbeleidsconvenant** afsloot met de Vlaamse overheid en zijn dan ook vragende partij deze te hernieuwen voor de komende legislatuur, waarbij het nastreven van de **minimale 15% norm voor sociale huisvesting in nieuwbouwprojecten** blijft.
- ✓ We zien het aantal nieuwe sociale huurwoningen in onze stad gestaag toenemen. Het aantal te renoveren en leegstaande sociale huurwoningen is echter een blijvend aandachtspunt. Wij dringen er dan ook op aan **versneld werk te maken van een afdoend lokaal woonvernieuwingsbeleid met oog voor de klimaatdoelstellingen**. Zet sociale huisvesting als klimaatregel in het lokale klimaatplan. Sociale huur is een stevige, sociaal rechtvaardige klimaatregel: energiezuinige en kwaliteitsvolle woningen voor een publiek dat zelf niet instaat is daarin te voorzien. (Meer dan) twee vliegen in één klap.
- ✓ Het woningaanbod dient aan te sluiten bij de reële woonneed van zittende én kandidaat-huurders. **Stem het sociaal huuraanbod af op de vraag (inzake typologie)** waarbij grote gezinnen niet worden vergeten. Zij staan vaak jarenlang op de wachtlijst omdat er geen passend woningaanbod is.
- ✓ Private verhuurders worden vandaag al ondersteund bij de renovatie van hun woning om deze nadien ter beschikking te stellen via woonmaatschappij de Woonboog. Op die manier wordt de eigenaar ontlast van een aantal zorgen en worden deze woningen ter beschikking gesteld van mensen die op de wachtlijst voor sociale huisvesting staan. Het is van groot belang deze vormen van samenwerking tussen private en sociale huur te blijven promoten. Stimuleer en ondersteun daarnaast de woonmaatschappij ook bij de **aankoop van leegstaande panden of panden van slechte kwaliteit, om deze vervolgens te renoveren en ter beschikking te stellen binnen sociale huisvesting**.
- ✓ Naar aanleiding van de hervormingen binnen de sociale huur, werd het toewijzingsreglement recent herschreven. Wij pleiten ervoor om dit op zeer regelmatige basis te evalueren en te **bewaken dat er voldoende toewijzingen gebeuren binnen pijler drie voor 'vergeten' doelgroepen**.
Stuur bij waar nodig zodat niemand uit de boot valt, bijvoorbeeld omwille van lokale binding (nieuwkomers, daklozen, veelvuldige verhuizers, ...).

1.2. Private huurmarkt

Meer dan de helft van de private huurders in Vlaanderen geeft meer dan een derde van zijn inkomen uit aan de maandelijkse huurprijs. Bovendien is bijna de helft van de private huurwoningen van slechte kwaliteit. Dat is in Turnhout niet anders.

Te hoge huurprijzen in combinatie met ondermaatse kwaliteit zijn schering en inslag op de private huurmarkt. Woningen van slechte kwaliteit vinden via huisjesmelkers nog steeds hun weg naar de meest kwetsbare huurders.

- ✓ We pleiten daarom voor een **(pro)actieve opvolging** van panden die niet voldoen aan de minimale woonkwaliteitsnormen om ze terug kwaliteitsvol op de markt te brengen. Blijf inzetten op een tijdpad naar een **verplicht conformiteitsattest** voor elke huurwoning. De stad moet, in samenwerking met partnerorganisaties, **juridische stappen** kunnen/durven zetten om **huisjesmelkers** op Turnhouts grondgebied aan te pakken.
- ✓ Een actief woonkwaliteitsbeleid gekoppeld aan een verplicht conformiteitsattest impliceert een stijgende nood aan opvang en een extra aanbod van kwaliteitsvolle woningen. De **ontwikkeling van een herhuisvestingsbeleid** dringt zich hierbij op.

Heel wat huurders zijn terughoudend om wantoestanden te melden. Bij onbewoonbaarverklaringen komen mensen uit maatschappelijk kwetsbare groepen vaak in een kluwen van problemen terecht. Ze staan zwak in de hele papierwinkel die bij de woonkwaliteitsprocedure komt kijken en kennen de regelgeving hierover vaak onvoldoende. Ook vormt het dreigende verlies van een dak boven het hoofd niet zelden een obstakel om de procedure op gang te trekken. Wij pleiten ervoor dat de stad Turnhout een **resultaatsverbintenis** aangaat wat betreft **herhuisvesting bij onbewoonbaarverklaringen**. De stad garandeert op die manier dat de huurder op het einde van de procedure effectief verhuist naar een aangepaste, kwaliteitsvolle en betaalbare woning. Indien deze resultaatsverbintenis een feit wordt, valt bij heel wat huurders ook de angst om wantoestanden te melden weg en gaan we actief de strijd tegen huisjesmelkerij aan.

- ✓ Een extra aanbod aan kwaliteitsvolle betaalbare woningen kan gecreëerd worden door private verhuurders via een **stedelijke renovatiepremie** – in combinatie met de Vlaamse MijnVerbouwPremie – aan te moedigen om hun huurpand energetisch te renoveren en tegelijkertijd de woningkwaliteit te verbeteren. Deze financiële ondersteuning wordt **gekoppeld aan maximale huurprijzen** zodat de betaalbaarheid voor huurders in kwetsbare situaties gegarandeerd blijft/wordt.
- ✓ Door het gebrek aan degelijke en betaalbare huurwoningen moeten mensen met een klein budget soms noodgedwongen een huis in slechte staat kopen. Zij hebben geen middelen om te renoveren en vallen systematisch uit de boot voor premies en steunmaatregelen. Voor deze mensen is een **noodkoopfonds** vaak de enige weg naar een kwalitatieve woning. Wij vragen dan ook aan de stad om deze piste te verkennen en deze ondersteuningsmaatregel alle kansen te geven.
- ✓ Om betaalbaar wonen voor iedereen mogelijk te maken, moet er gezocht worden naar **alternatieve en innovatieve woonoplossingen**. Hierbij kan creatief worden omgegaan met leegstaande panden en beschikbare gronden.
 - In plaats van publieke gronden en gebouwen te verkopen, kunnen deze maximaal gebruikt worden voor betaalbaar wonen. De stad kan zelf het beheer opnemen van moeilijk te renoveren eigendommen door deze over te dragen aan initiatieven met een sociaal doel die er betaalbare kwaliteitsvolle woningen van maken.
 - De stad kan woonexperimenten initiëren en ondersteunen zoals een tijdelijke invulling van sites (in afwachting van grote infrastructuurwerken of woonprojecten) voor wonen in een tijdelijk verblijf (bijvoorbeeld mobiele woonunits) om in bepaalde dringende woonnoden te kunnen voorzien.

- ✓ Door de lange wachtlijsten in sociale huur moeten kandidaat-huurders noodgedwongen huren op de private huurmarkt. We pleiten - naast de Vlaamse huurpremie waarop mensen pas na 4 jaar recht hebben - voor de toekenning van **een lokale huurtoelage** in afwachting van een toewijzing in de sociale huur.
- ✓ Energieproblemen zijn onlosmakelijk verbonden met woonkwaliteit. Actief inzetten op de woonkwaliteit is structureel en proactief werken aan energiearmoede. Combineer ook energiebesparing via gedragsverandering met energiezuinige investeringen.
 - Blijf de **energiescan** promoten en automatiseer het aanvragen ervan voor bepaalde doelgroepen en/of op bepaalde momenten in het hulpverleningsproces.
 - Zet het **verhuurmodel 'Papillon'** in om kwetsbare huishoudens te voorzien van energiezuinige huishoudtoestellen.
 - Blijf - samen met partners - zoeken naar meer mogelijkheden om kwetsbare huishoudens **toegang te geven tot betaalbare hernieuwbare energie**.
- ✓ Mensen in kwetsbare situaties worden nog al te vaak slachtoffer van discriminatie op basis van afkomst, gezinssamenstelling en/of inkomen. Een aanpak van die **discriminatie op de huurmarkt** dringt zich op. Wij ijveren dan ook voor de inzet van **praktijktesten**.

1.3. Dak- en thuisloosheid

De wooncrisis heeft een enorme impact op dak- en thuisloosheid in de stad. Steeds meer mensen belanden op de straat of zijn voor hun huisvesting afhankelijk van familieleden of vrienden. De dak- en thuislozentelling in de Kempen die plaatsvond in het najaar 2022 bracht maar liefst 1.720 dak- en thuislozen in kaart, waarvan 563 kinderen. Opvangplaatsen en noodwoningen zijn verzadigd en doorstroom is moeilijk realiseerbaar door het nijpende tekort aan betaalbare, kwalitatieve woningen.

Dak- en thuisloosheid is een complexe uitdaging die we in de Kempen solidair moeten aangaan. Alle Kempische besturen, woonmaatschappijen en welzijnsorganisaties zijn betrokken partij.

- ✓ Iedereen die geen vaste woonst heeft, heeft recht op een kwalitatieve opvang. We dringen er dan ook op aan in te zetten op de **creatie van extra opvangplaatsen** in de regio. Werk in samenwerking met Welzijnszorg Kempen het bestaande idee van een **regionaal opvanginitiatief** versneld uit.
- ✓ 'Niemand slaapt op straat' was het uitgangspunt van de samenwerking rond noodopvang die Welzijnszorg Kempen in 2013 afsloot met de OCMW's van het arrondissement Turnhout, het Kempens Woonplatform en CAW De Kempen. Heel wat dak- en thuislozen verplaatsen zich in hun zoektocht naar een menswaardig bestaan over de verschillende Kempische gemeenten. Wanneer ze een hulpvraag stellen, worden ze vaak doorverwezen naar andere steden en gemeenten. Om de solidariteit tussen de buurgemeenten te waarborgen is er nood aan een politiek akkoord tussen de 27 Kempische gemeenten, waarin duidelijke engagementen en concrete afspraken worden gemaakt omtrent het aanbieden van **noodopvang aan burgers die verblijven op hun grondgebied** én het **voorzien van de nodige referentieadressen** zodat ze administratief in orde blijven. Om dit akkoord te kunnen uitvoeren moeten alle betrokken gemeenten de nodige financiële middelen vrijmaken.
- ✓ Naast de huidige opvang ijveren we voor een **nachtopvang** waar **chronisch daklozen** terechtkunnen.
- ✓ De noodzaak tot **alternatieve woonvormen** dringt zich meer dan ooit op. Denk hierbij aan het plaatsen van wooncontainers/-units op tijdelijk beschikbare sites, het wonen op een camping toegankelijk maken,
- ✓ **Housing First** is een effectief model om dakloosheid te beëindigen. Wereldwijde resultaten tonen aan dat gemiddeld 80% van de dakloze mensen stabiel gehuisvest blijft, ook na langere tijd. We juichen de investeringen van stad Turnhout in het Housing First project dan ook toe en zijn vragende partij om **blijvend te investeren** in deze werkvorm. Zoek samen met partnerorganisaties naar extra middelen om dit initiatief verder uit te breiden.
- ✓ Blijf in samenwerking met CAW De Kempen en andere initiatieven actief inzetten op een **intensieve aanklampende begeleiding ter preventie van uithuiszetting**, zowel op de private als de sociale huurmarkt.
- ✓ Langdurige huurachterstal kan ertoe leiden dat de huurder zijn woning verplicht moet verlaten. Om uithuiszetting te vermijden, is er het **Fonds ter bestrijding van de uithuiszettingen**. We stellen vast dat deze maatregel onvoldoende gekend is en bijgevolg onderbenut wordt. Wij pleiten er dan ook voor **actiever in te zetten op de bekendmaking** van deze ondersteuningsmaatregel.
- ✓ Dak- en thuislozen bevinden zich vaak in een eenzame overlevingsmodus. **Inzetten op zinvolle dagbesteding** in een warme ontmoetingsplek waar daklozen even tot rust kunnen komen is erg belangrijk voor het psychisch welzijn. Daarnaast kan dit een plek zijn waar een eerste hulpvraag wordt gesteld.

2. INKOMEN

Hoewel het optrekken van de laagste inkomens en uitkeringen vooral een Vlaamse en federale bevoegdheid is, beschikt de stad over heel wat hefboomen om het leven van mensen in of nabij armoede aanzienlijk te verbeteren.

De stad heeft de afgelopen jaren via de inzet van brugfiguren aanzienlijke stappen gezet om onderbescherming van inwoners in kwetsbare posities tegen te gaan. Desondanks stellen we vast dat nog steeds heel wat mensen onvoldoende op de hoogte zijn van hun rechten en/of dat het uitputten van hun rechten te moeilijk blijft.

- ✓ De toegang tot rechten zo eenvoudig mogelijk maken is een belangrijke hefboom in de strijd tegen armoede. Wij zijn dan ook vragende partij **procedures voor de aanvraag van steunmaatregelen te vereenvoudigen, de bewijslast verder te verminderen en rechten zoveel mogelijk te automatiseren**. Welke documenten zijn echt noodzakelijk en welke documenten kan een dienstverlener zelf opvragen? Over welke gegevens beschikken we reeds en kunnen we inzetten in functie van automatisering van rechten? Bekijk dit ruimer dan enkel bij het toekennen van een leefloon. Focus hierbij op verkorte procedures door betere samenwerking tussen diensten, zoals een rechtstreekse samenwerking tussen vakbonden of mutualiteiten maar ook eigen interne diensten en het OCMW.
- ✓ Al te vaak worden cruciale rechten zoals energiepremies, sociale tarieven voor appartementsbewoners, de verhoogde kinderbijslag, verhoogde tegemoetkoming, ... in de dienstverlening onvoldoende nagekeken en dus ook niet uitgeput. We raden dan ook aan om bij mensen die in een hulpverleningstraject zitten of mensen die een hulpvraag komen stellen aan het Welzijnsonthaal, bij **aanvang van het traject nog sterker in te zetten op rechtenverkenning**. Mensen verwachten dat bij het stellen van een hulpvraag, niet alleen die vraag behandeld wordt maar onmiddellijk ook nagegaan wordt of er nog andere rechten zijn die ze kunnen uitputten.

- ✓ Tegelijkertijd zijn er heel wat mensen die niet in een hulpverleningstraject zitten, niet weten waar ze recht op hebben en hier bijgevolg dus ook geen stappen in ondernemen. Ook zij moeten hun rechten kunnen uitputten. We zijn dan ook vragende partij **de vindplaatsgerichte aanpak van brugfiguren** verder uit te rollen en bij te sturen waar nodig. Het middenveld speelt hierin een belangrijke rol als partner om deze uitdagingen mee aan te gaan.
- ✓ Maatschappelijk werkers beschikken over heel wat informatie over financiële steunmaatregelen. Informatie die de hulpvrager niet heeft. We horen vaak dat mensen achter die steun moeten vragen om er beroep op te doen. Hierdoor bestaat het risico dat enkel mensen die goed op de hoogte zijn, aanspraak maken op de beschikbare steun. De individuele kennis over steunmaatregelen zou de mate van dienstverlening niet mogen bepalen. We zijn dan ook vragende partij om **transparantie** te bieden **over de steunmaatregelen naar de hulpvrager toe**, om vervolgens in samenspraak te onderzoeken wat de beste oplossing is en de gepaste steunmaatregelen ter beschikking te stellen.
- ✓ We juichen de implementatie van de **REMI-tool** toe. Hiermee zet het OCMW een belangrijke stap om de behoefte van cliënten op een uniforme en gelijkwaardige manier te beoordelen. Bewaak tegelijkertijd dat de **nodige extra budgetten worden vrijgemaakt** om zo cliënten een menswaardig inkomen te bieden.
- ✓ Het is belangrijk om **bij elke nieuwe regelgeving**, zeker deze met een financiële weerslag, een **armoedetoets** uit te voeren zodat bij negatieve effecten voor de mensen in armoede de nodige correcties aangebracht kunnen worden.

3. OPGROEIEN EN ONDERWIJS

Maar liefst 26,8% van de Turnhoutse kinderen groeit op in armoede. Gezinsarmoede aanpakken begint met een sterker Groeipakket en voldoende betaalbare kwalitatieve woningen zodat elk gezin goed onder één dak kan samenleven en kinderen de kans krijgen zich te ontplooiën. Verder blijven een vlotte toegang tot betaalbare (buitenschoolse) kinderopvang en een kansrijk betaalbaar onderwijs noodzakelijk. Hoewel een aantal van deze bevoegdheden zich op Vlaams niveau bevinden, heeft het lokaal bestuur heel wat waardevolle hefboomen in handen om de strijd tegen kinderarmoede aan te gaan.

- ✓ Kinderopvang is meer dan een plaats voor opvang van kinderen tijdens de werkuren van de ouders. De sociale en pedagogische functie van kinderopvang is vandaag nog steeds onderbelicht. Jammer genoeg zien we in de kinderopvang een ongelijke deelname van mensen in armoede. Nochtans is kinderopvang een krachtig instrument in de strijd tegen kinderarmoede, zowel in het voorkomen ervan als in het helpen van gezinnen om uit de armoede te geraken. Onderzoek toont aan dat een goede kinderopvang de effecten van kansarmoede op de ontwikkeling van een kind kan verminderen, de achterstand kan verkleinen en het welbevinden kan verbeteren. Bovendien vormt kinderopvang een springplank naar (voltijds) werk of opleiding voor kwetsbare ouders.

Het is dan ook cruciaal verder te investeren in **voldoende flexibele, betaalbare kinderopvangplaatsen die toegankelijk en kwaliteitsvol zijn**. Hierbij is het **actief voorbehouden van plaatsen** voor (eenouder)gezinnen in armoede essentieel om zowel kinderarmoede te vermijden als generatiearmoede te doorbreken.

- ✓ Naast het belang van voldoende, toegankelijke en betaalbare kinderopvang voor 0 tot 3-jarigen, doen we ook een oproep aan de stad Turnhout om de sociale functie van **Buitenschoolse Opvang en Activiteiten (BOA)** voluit als een sterke pijler van het lokaal sociaal beleid uit te bouwen. Het BOA-decreet biedt lokaal **kansen om bestaande (en nieuwe) activiteiten en diensten beter op elkaar af te stemmen in functie van optimale ontwikkelingskansen van kinderen, met extra aandacht voor kwetsbare kinderen**. De strijd tegen gezinsarmoede lukt het best wanneer BOA een sterk onderdeel vormt van een geïntegreerde werking die de verbinding maakt tussen verschillende levensdomeinen zoals welzijn, werk/inkomen, gezin, vrije tijd, onderwijs en wonen.

Het Netwerk tegen Armoede schreef in samenwerking met Demos, de Gezinsbond en Levl een [adviesnota](#) met een aantal belangrijke ambities voor een geïntegreerde aanpak voor kwetsbare kinderen en gezinnen.
- ✓ De afgelopen jaren investeerde de stad Turnhout sterk in de uitbouw van een team **brugfiguren onderwijs**. Wij juichen deze evolutie toe en zijn dan ook vragende partij **duurzaam te blijven investeren** in deze ondersteuningsvorm. De inzet van brugfiguren in het basisonderwijs zorgt voor de nodige verbinding tussen kwetsbare gezinnen en de school. Tegelijkertijd ondersteunen ze gezinnen in armoede in het realiseren van hun grondrechten.
- ✓ Schoolfacturen nemen een serieuze hap uit het gezinsbudget. Stad Turnhout investeert al enkele jaren in de **onderwijscheque voor kwetsbare Turnhoutse kinderen in het kleuter- en lager onderwijs**. Deze cheques zijn een duwtje in de rug voor deze gezinnen. Heel wat steden en gemeenten voorzien ook in een financiële tegemoetkoming voor leerlingen in het secundair onderwijs. Om de betaalbaarheid van het onderwijs te waarborgen en gelijke schoolkansen te vrijwaren, zijn wij vragende partij om de werking van de onderwijscheque ook in Turnhout verder **uit te breiden naar het secundair onderwijs**.
- ✓ Wij betreuren de afbouw van het **onderwijsteam** van de stad Turnhout dat in nauw contact staat met een heleboel (onderwijs-)actoren en een zeer belangrijke rol opneemt in de relatie tussen deze verschillende partners. Vanuit zijn regierol in het flankerend onderwijsbeleid kan dit team een wezenlijk verschil maken in de realisatie van gelijke onderwijskansen voor iedereen. Zo kan het Turnhoutse scholen ondersteunen bij het ontwikkelen van een bewust armoede- en schoolkostenbeleid, en het gezamenlijk uitrollen van belangrijke projecten zoals de Digisprong, het toegankelijk maken van gezonde maaltijden op school, Om deze uitdagingen doelgericht aan te pakken, is en blijft het echter noodzakelijk om hiervoor **voldoende arbeidskrachten** vrij te maken.

4. WERK EN ACTIVERING

Inkomen uit arbeid is een goede buffer tegen armoede, tenminste als het gaat over waardig werk tegen een correcte verloning. De verschillende overheden in ons land willen een werkzaamheidsgraad van 80%. Om deze doelstelling te behalen is het noodzakelijk dat er op een goede manier wordt ingezet op de activering van mensen met een grotere afstand tot die arbeidsmarkt.

Ondanks de geleverde inspanningen blijft de weg naar duurzaam werk voor mensen in armoede vaak een weg met veel obstakels en omwegen. Heel wat mensen die wij bereiken willen maar al te graag werken, hun steentje bijdragen, maar vooral ook financieel onafhankelijk zijn van de samenleving. In hun zoektocht naar werk stoten ze echter op heel wat drempels die het moeilijk maken om werk te vinden en te houden.

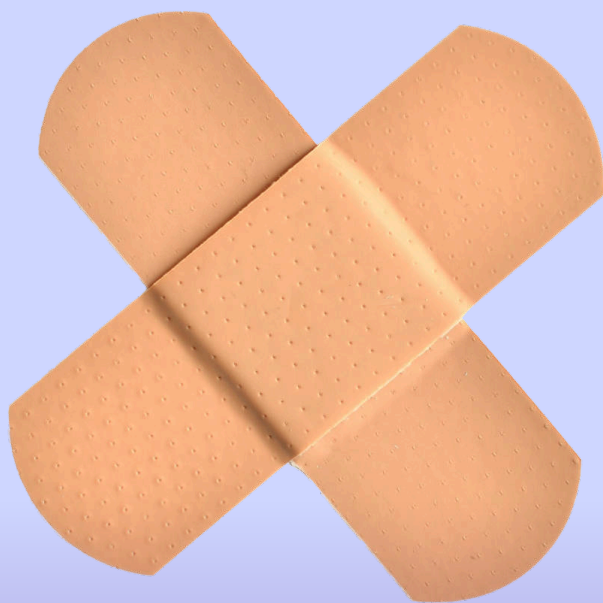
Daarnaast stellen we vast dat (jonge) mensen die leven in armoede vaak terechtkomen in precare jobs die deeltijds of tijdelijk zijn aan een laag loon. Daarmee kan je niet duurzaam aan armoede ontsnappen.

- ✓ Begin 2024 ging het lokale partnerschap 'PAKT' van start. Een samenwerking van de zes lokale besturen van Regio in Transitie, VDAB en 8 partners uit de welzijns-, onderwijs-, zorg- en tewerkstellingssector om mensen die het moeilijk hebben op verschillende levensdomeinen te begeleiden en te activeren naar werk. Wij juichen een integrale aanpak op maat toe waarbij de zoektocht naar werk gecombineerd wordt met het aanpakken van drempels op andere levensdomeinen. Wij vragen bij de verdere visieontwikkeling, vormgeving én uitvoering van deze trajecten te bewaken dat deze **integrale aanpak op tempo en volgens de noden van de werkzoekenden** centraal blijft staan. De expertise van middenveldorganisaties die ervaring hebben in het werken met mensen die leven in een precare situatie is hierbij van cruciaal belang.

- ✓ We ijveren ervoor dat het **lokaal bestuur** zelf zoveel mogelijk optreedt als **werkgever**, ook voor **laaggeschoolde functies**, waarbij jobzekerheid, een waardig loon en gunstige arbeidsomstandigheden gegarandeerd worden. Zet hierbij in op een **divers personeelsbestand** die de huidige diversiteit in de stad weerspiegelt op alle niveaus. Enerzijds kan de stad zo arbeidskansen voor maatschappelijk kwetsbare groepen creëren en een voorbeeld stellen. Anderzijds is dit een kans om meer verbondenheid te creëren tussen de verschillende groepen en de stedelijke diensten.
- ✓ Ook inwoners die niet in de mogelijkheid verkeren om nog in het normale arbeidscircuit aan de slag te gaan, moeten de kans krijgen een zinvolle bijdrage te leveren aan de maatschappij. Deel uitmaken van de samenleving is belangrijk voor je zelfwaarde en om isolement tegen te gaan. Blijf daarom **investeren in sociale tewerkstellingsinitiatieven en maatwerkbedrijven** in Turnhout.
- ✓ Een job met een contract onbepaalde duur brengt zekerheid en stabiliteit, maar vooral ook een vast inkomen. Toch is dit voor veel mensen in een maatschappelijk kwetsbare positie een verre droom. Door mechanismen van discriminatie, gebrek aan kansen of andere tegenslagen stromen bepaalde groepen zelden door naar duurzaam werk. **Voor diegenen die nog niet klaar zijn om een job op te nemen in de reguliere economie of binnen maatwerk moeten we innovatieve projecten durven opzetten.** Denk hierbij aan voorbeelden als 'een Buurt Zonder Langdurige Werkloosheid' van SAAMO. Samen met middenveldorganisaties kan er gezocht worden naar interessante pilootprojecten en financieringskanalen om ook de talenten van de meest kwetsbare inwoners verder te ontplooien en benutten.
- ✓ We vragen dat de stad kordaat optreedt bij elke vorm van **discriminatie en racisme op de arbeidsmarkt** door een **systematisch opsporings- en handhavingsbeleid** te voeren en bedrijven te begeleiden in het aanpakken van discriminatie. Maak hierbij gebruik van **praktijktesten**.
- ✓ De groep van **tijdelijke buitenlandse arbeidskrachten** blijft onder de radar van zowel het beleid als het middenveld. Deze groep van Roemenen, Polen, Portugezen, Bulgaren, ... werken vaak in preciaire werkomstandigheden: tijdelijke contracten, lage lonen, zware arbeidsomstandigheden, Bovendien zijn ze vaak slachtoffer van huisjesmelkerij. Een **doorgedreven controle op de arbeids- en woonomstandigheden** dringt zich op.

5. GEZONDHEIDSZORG

Arm maakt ziek, ziek maakt arm. Armoede en gezondheid hebben een grote invloed op elkaar. Mensen met geldzorgen zijn vaker minder gezond en hebben meer lichamelijke en mentale gezondheidsklachten dan mensen zonder geldzorgen. Het risico op chronische ziekten en psychische aandoeningen neemt toe wanneer het inkomen lager is.

Armoede en schulden beïnvloeden het dagelijks leven en de leefomstandigheden op een negatieve manier, wat ook een negatief effect heeft op de gezondheid. Tegelijkertijd kan een slechtere gezondheid leiden tot financiële problemen, bijvoorbeeld door extra zorgkosten en minder inkomen.

- ✓ Veel mensen die leven in armoede stellen nog steeds doktersbezoeken uit om financiële redenen. Daarom ijveren we voor een **toegankelijke eerstelijnszorg** via een veralgemeende **derdebetalersregeling**. Nog al te vaak stellen we vast dat niet alle zorgverleners die nu reeds gebruik kunnen maken van deze regeling dit toepassen. Een betere toegang tot eerstelijnszorg is echter beter voor de patiënt én voor de ziekteverzekering, want wie een doktersbezoek uitstelt krijgt te maken met ernstigere problemen en komt zo vaker in de (duurdere) tweedelijnszorg terecht. Blijf inzetten op het **sensibiliseren en responsabiliseren van lokale zorgverstrekkers**.
- ✓ Mensen die leven in een precare situatie beschikken vaak niet over een vaste huisarts. Het grote tekort aan huisartsen en de patiëntenstop die ze invoeren, maakt de toegang tot gezondheidszorg voor mensen die leven in armoede nog moeilijker. We blijven ijveren voor de **opstart van een wijkgezondheidscentrum** in Turnhout. We vragen dan ook om samen met ons mee te bewaken dat de financiële middelen die werden overgedragen vanuit Wijkgezondheidscentrum Turnhout vzw aan Wijkgezondheidscentra Kempen vzw zo snel mogelijk worden ingezet voor de opstart van een wijkgezondheidscentrum in Turnhout.

- ✓ Wij juichen het recent genomen initiatief van de '**mobiele tandartsen**' toe. De meeste tandartsen in Turnhout zijn niet geconventioneerd en vragen dus hogere honoraria. Voor mensen die leven met een beperkt inkomen is een bezoek aan de tandarts gewoon te duur. Breid dit initiatief verder uit maar blijf daarnaast ook zeker inzetten op het **responsabiliseren van tandartsen**.
- ✓ Gezondheidspreventie is een cruciaal aspect dat niet alleen individuen ten goede komt maar ook de samenleving als geheel versterkt. Het is essentieel om de **impact van leefomgeving, beweging en toegankelijkheid van eerstelijnszorg te erkennen in de strijd tegen gezondheidsongelijkheid**. Denk hierbij aan concrete acties zoals het implementeren van groenprojecten en parken in minder bevoorrechte buurten om de levenskwaliteit te verbeteren, het organiseren van laagdrempelige sportactiviteiten en gezondheidsprogramma's in samenwerking met lokale partners, het opzetten van informatieve campagnes om het bewustzijn over beschikbare eerstelijnszorgdiensten te vergroten, het opzetten van concrete samenwerkingsverbanden met lokale gemeenschapsgroepen om hun inzicht in gezondheidsbehoeften te benutten, Door **proactief in te spelen op de specifieke behoeften** van diverse groepen en gemeenschappen in Turnhout kunnen we de gezondheidsongelijkheid verminderen.

6. CULTUUR EN VRIJE TIJD

Toegang tot betaalbare, kwaliteitsvolle cultuur- en vrijetijdsbesteding is absoluut noodzakelijk om het sociaal isolement te doorbreken waar veel mensen in armoede mee te maken krijgen.

Deelnemen aan het lokale vrijetijds- en cultureel aanbod, je aansluiten bij een jeugdbeweging of een sportclub, een daguitstap plannen of op vakantie gaan, ... is echter allesbehalve vanzelfsprekend voor mensen die moeten rondkomen met een beperkt budget. Er is niet alleen de financiële drempel. Je moet ook nog op je bestemming geraken en eens je er bent, je er thuis voelen.

- ✓ Het OCMW kan haar cliënten helpen met een tussenkomst voor culturele, sportieve of sociale activiteiten. We stellen echter vast dat een groot aantal OCMW-clients niet op de hoogte is van deze ondersteuningsmaatregel of dit zelf ter sprake moeten brengen tijdens een begeleidingsgesprek met hun maatschappelijk werker. Wij zijn dan ook vragende partij om **OCMW-clients (pro)actief te informeren over de mogelijkheden en hen te ondersteunen bij de uitputting van dit recht.**
- ✓ Reeds heel wat Turnhoutse inwoners beschikken over een **UiTPAS met verhoogde tegemoetkoming**. Toch blijft het noodzakelijk dat dit gepromoot wordt. Een **automatische toekenning aan alle rechthebbenden** is wenselijk. Hiervoor kunnen samenwerkingsverbanden opgezet worden met de verschillende mutualiteiten.
- ✓ Hoewel de UiTPAS Kempen goed is ingeburgerd, stellen we vast dat heel wat mensen onvoldoende op de hoogte zijn van het ruime aanbod en de diverse mogelijkheden die de UiTPAS biedt. Het blijft daarom belangrijk te **investeren in de bekendmaking van het aanbod en de werking van de UiTPAS.**

7. DIENSTVERLENING

7.1. Toegankelijke dienstverlening en digitalisering

Elke Turnhoutenaar heeft hoe dan ook eens te maken met de stadsdiensten, het Welzijnsonthaal of achterliggende hulpverlenende instanties. De toegankelijkheid van deze diensten is dan ook van groot belang voor de diverse groep inwoners. Een inclusieve en voor iedereen toegankelijke dienstverlening is enorm belangrijk in het nastreven van gelijke kansen.

- ✓ Vanuit ons participatietraject G100 waarin de toegankelijkheid van de dienstverlening centraal stond, formuleerden we een aantal concrete aanbevelingen. Graag verwijzen we nogmaals naar dit eerder opgemaakte [rapport](#).
- ✓ Participerende jongeren, ouders, werknemers, senioren, anderstaligen, kwetsbare inwoners, ...: dat vraagt een **vlotte toegang tot de dienstverlening**. Daarbij is het belangrijk te weten dat 46% van de Belgen digitaal kwetsbaar is. Verschillende organisaties zetten volop in op het versterken van digitale competenties. Het blijft echter belangrijk aandacht te hebben voor de bestaande drempels. Zorg daarom voor **heldere en duidelijke communicatie** en voorzie in voldoende alternatieve contactmogelijkheden. Investeer in **loketwerkingen** waarbij de burger en zijn (hulp)vraag centraal staan.
- ✓ Wij pleiten voor een cliëntvriendelijke omgang door alle ambtenaren die met het publiek in aanraking komen. Het is belangrijk dat loketbedienden de opdracht krijgen om **de vraag achter de vraag te verhelderen**. Vorming van medewerkers in het omgaan met maatschappelijk kwetsbare groepen is hierbij een absolute meerwaarde.
- ✓ De afgelopen jaren werd er vanuit de Regio in Transitie sterk geïnvesteerd in digitale inclusie: de opstart van een Digibank met uitleenpost, outreachers die ondersteuning bieden bij digitale vragen, het toegankelijk maken van internet voor iedereen, het uitwerken van een vormingsaanbod, Bewaak dat dit **aanbod aansluit bij de behoeften en (leer)vragen van de beoogde doelgroepen en betrek hen bij de verdere uitwerking van concrete initiatieven**. Vaak benoemen zij drempels die niet herkend worden door de organiserende partners.

7.2. Asiel, migratie en vreemdelingenrecht

Als middenveldorganisaties komen we mensen tegen met vragen over hun verblijfsstatuut en over gezinshereniging. Vaak krijgen ze bij de dienst burgerzaken informatie maar met die informatie kunnen ze niet altijd zelfstandig aan de slag. Een kleinere groep mensen ervaart een drempel om bij de dienst burgerzaken of het OCMW met zijn vraag aan te kloppen. Of men in contact komt met stadsdiensten of niet, vaak blijft men rondjes draaien in de zoektocht naar hulp/ondersteuning en zo passeert men verschillende keren bij dezelfde diensten.

Het is belangrijk dat deze mensen begeleiding krijgen van een dienst met kennis van zaken over de materie omwille van drie redenen:

- **Integratie:** door constante onzekerheid over de eigen situatie of die van het gezin steken psychosociale klachten de kop op waardoor men amper vooruit raakt (denk aan activeringstrajecten, taal leren, integreren, ...). We moeten er dus voor zorgen dat mensen zo snel mogelijk grip krijgen op hun toekomst, hier of elders. De begeleiding die we daarop inzetten versnelt het integratieproces.
- **Kosten:** medewerkers van stadsdiensten en andere organisaties, lesgevers, ... steken heel wat werktijd in vragen die ze steeds opnieuw van dezelfde mensen krijgen zonder dat ze opgelost raken. Het zou heel wat tijd besparen als men zou kunnen doorverwijzen naar een dienst waar mensen geholpen én opgevolgd worden bij hun vraag. Hoe sneller men zijn leven kan opbouwen, hoe minder men een beroep moet doen op allerlei dienstverlening en hoe vlugger men een positieve bijdrage kan leveren aan de maatschappij.
- **Veiligheid:** we komen mensen in onwettig of onzeker verblijf tegen die dak- of thuisloos zijn. Zij dreigen niet alleen voor overlast te zorgen, ook voor de volksgezondheid is het beter dat we hen vast hebben. Niet iedereen die we tegenkomen vertrouwt het immers om dringende medische hulp bij het OCMW te vragen. Het feit dat mensen hun situatie als uitzichtloos ervaren maakt bovendien dat men constant stress ervaart wat een verhoogd risico op agressie en geweld meebrengt.
- ✓ We pleiten er dan ook voor dat de stad Turnhout, samen met de 26 andere gemeenten in de Kempen, een **werking ondersteunt met kennis over vreemdelingenrecht, asiel en migratie**. Naast het geven van informatie en advies dient deze dienst zich te focussen op begeleiding. Met mensen zonder wettig verblijf of in onzekere verblijfs-situatie moet eerlijk gewerkt worden aan een realistisch toekomstperspectief in België of elders. Mensen die ondersteuning nodig hebben bij de procedure gezinshereniging moeten de nodige hulp krijgen.

8. BELEIDSPARTICIPATIE

Armoede is een proces van achterstelling waarbij een tekort aan inkomen of middelen om in basisbehoeften te voorzien, mensen kansen tot een menswaardig leven ontnaemt. Ze verliezen hun stem en plaats in de samenleving. Op papier hebben ze dan wel gelijke rechten, in realiteit ervaren ze dagelijkse uitsluiting en tweederangsburgerschap.

Participatie van mensen met armoede-ervaring geeft hen een stem in de strijd tegen armoede en erkent hun democratisch recht om gehoord te worden. Zo kunnen ze gelijke behandeling claimen zoals elke andere burger. Het is geen middel, noch een doel. Participatie is een uitgangspunt om armoede als schending van mensenrechten te kunnen bestrijden en zo rechten te herstellen.

De wereld van beleidsmakers staat vaak mijlenver af van die van mensen die het moeilijk hebben in de samenleving. Veelal worden mensen in kwetsbare posities te laat of helemaal niet betrokken bij besluitvormingsprocessen van de stad. Dit werkt onrecht in de hand.

- ✓ Wij vragen dan ook de **participatie van mensen in armoede** ernstig te nemen bij de opmaak, evaluatie en bijsturing van het lokaal armoedebestrijdingsplan. De **erkenning van hun ervaringsdeskundigheid** is cruciaal. Betrek hen van bij aanvang bij de vormgeving van een doelgericht beleid voor structurele armoedebestrijding.
- ✓ **Ondersteun en erken lokale middenveldorganisaties** in hun democratische en unieke rol om een zeer diverse groep van mensen die uit de boot (dreigt) te vallen een stem te geven. Door ervaringsdeskundigheid te kruisen met academische kennis, praktische kennis van hulpverleners en sociaal(cultureel) werk beïnvloeden we onze gezamenlijke strijd tegen armoede op een positieve manier, zowel preventief als curatief.

Dit memorandum kwam tot stand met de volgende partners:

T'ANTWOORD vzw, SAAMO provincie Antwerpen vzw,
Huurdersbond Antwerpen vzw steunpunt Turnhout, Villa Mescolanza vzw,
CAW De Kempen, Beweging.net Mechelen-Turnhout, Ligo Centrum voor Basiseducatie Kempen,
ACV provincie Antwerpen, ABVV Mechelen-Kempen, Solidaris provincie Antwerpen,
CM regio Mechelen-Turnhout, Kind & Gezin lokaal team Turnhout.

Contactpersoon:

Chris Dielis, coördinator T'ANTWOORD, chris.dielis@tantwoord.be

